

Naalakkersuisut nunani avannarlerni suliniutissaat nassuiaataallu 2011 (Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoq kiisalu Nunani avannarlerni suleqatigiinneq)

Saqqummiussissut.

Nuannaarutigaaara nunani avannarlerni suleqatigiinnermut peqataanissatsinnut Naalakkersuisut periusissiatut siunnersuutaat ullumikkut Inatsisartunut saqqummiussinnaagakku. Ilutigalugulu ukiumi qaangiuttumi Naalakkersuisut suliarisimasaat pillugit nassuiaat immikkoortoq 2-mi ilanngunneqarpoq.

Nunani avannarlerni suliniutissat nassuiaallu tassaapput, avatangiisitsinnut tunngatillugu Naalakkersuisut politikkiata tamarmiusup ilaata pingajuat naggataallu. Naalagaaffeqatigiit issittoq pillugu periusissiaat aggustimi saqqummiunneqarpoq, Naalakkersuisullu nunanut allanut politikikkut periusissiaat pillugu oqaluuserisassanut immikkoortoq 14-imut tunngatillugu Naalakkersuisut Siulittaasuata tamanna Inatsisartunut saqqummiullugu.

Periusissiat taakkua sulissutiginninnsinni nutaamik isumaliornermik takutitsisuupput. Ukiuni aggersuni politikikkut piviusumik iliuusissat anguniakkallu erseqqissut periusissiami takuneqarsinnaapput, taakkualu maani inimi ilaasortat peqatigalugit oqaluuserinissaat qilanaarivara. Aamma periusissiap toqqarsimasatta takutippaa, uaguttaaq – politikikkut – nunanilu avannarlerni assigiinngitsuni suleqatigiinnermi atorfilittatta – suliassat suunersut qaammaasaqarfigivut.

Avatitsinnit nunatta soqutigineqariartuinnarnera qularnaatsuuvoq, nunanik avannarlernik suleqateqarnitsinnut pitsaasumik aamma sunniuteqartoq. Svenskit niuernermut ministeriata inuussutissarsiuteqartut aallartitaat arlallit ilagalugit aggustip naanerani tikeraarpaatigut, Nunanilu Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini svenskit sinnerlugit suleqatigiinnermut ministeriunera iluatsillugu nunani avannarlerni oqaluuserisassat pillugit illugiilluta oqaloqatigiittarpugut.

Oqaloqatigiinnitsinni oqaluuserisassaq immikkut ittoq politikikkut eqqummaariffiqeqqittussaavarput. Tassa nunani avannarlerni ataatsimoorussamik suleqatigiissitani aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suliffeqarfiit siulersuisuini peqataasernerput. Sulinnermut naligiimmik peqataanissamik soqutiginninnerput qanoq nalunaarutigisassaneripput 2007-imi erseqqarissumik najoqqutassiuunneqarpoq. Tamanna 2007-imi Mariehamnimi suleqatigiittut ministerit ataatsimiinneranni pivoq. Ålandimi aalajangiisoqarnera nalaatsornerinnaangilaq, "Ålandimi aalajangersakkamik" taaneqartartup pilersinneqarnerani pissutsit erseqqissumik paasitippaatigut, Nunani Avannarlerni suleqatigisatta tamanna pitsaasumik isumaqarfigaat.

Piorsarsimassutsimut tunngatillugu tamanna pitsaanerpaamik naammassineqarpoq, suliassaqarfinnili allani akerlilersorneqarsimavugut. Suleqatima svenskiusup ataatsimeeqatiginerani tamatuma saqqummiunnissanut periarfissinneqarpunga, Københavnimilu novembarip aappaani Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu

Naalakkersuisut ataatsimiinneranni NORDforskip siulersuisuinut peqataanissaq pillugu suliaq saqqummiutissavara. Tamanna ukiuni arlalinni Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini suliarineqarpoq, tassa pitsaasumik aalajangiussaartoqarani.

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ukioq kingulleq ataatsimiinnerannut atatillugu Ålandip, Savalimmiut uagullu akornatsinni qanimut suleqatigiinnerunissaq anguniarlugu Naalakkersuisuniit iliuuseqarpugut, tassa Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivini aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi politikikkut suliaqarnermi immitsinnut ikioqatigiikkutta angusaqarnerunissarput ilimagigatsigu. Taamatut iliuuseqarnerput nunanit tamanit tigulluarneqarpoq. Ilaatigut suliap ingerlateqqinneqarnissaanut Ålandimiut oktobarimi inatsisartunut qinersereerneranni Mariehamnimi naalakkersuisunik nutaanik pilersitsisoqareernissaa utaqqineqarpoq. Suleqatigiinnissamut nalunaarummut missingiut ilanngussatut Inatsisartunut nassuiaammut ilanngunneqarpoq.

Nalunaarummi oqaatigineqartutut sapaatip akunnerata tulliani Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnissaat sioqqutitsiarlugu Nunat Avannarliit nunarsuarmut siaruarneq pillugu oqallinnissaat ingerlanneqassaaq, ukioq mannalunalaqutap akunnerinik marlunnik killilimmik ataatsimiinnissaaq, Nunani Avannarlerni statsministerinik nunanilu namminersortuni siulittaasunik taamaallaat peqataasoqassaaq. Pinngortitamik innarliinaveersarluni ineriartortitsineq pillugu suliaqarfiup iluani siunnersuutunik sorlernik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa suliaqatiginnissaat pillugu statsministerit nunanilu namminersortuni siulittaasut ataatsimiinnerup naajartornerani aalajangiussaqaarnissaat naatsorsuutigaarput.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi ukiut kingulliit ingerlanerini ukiumut 900 mill. Dkr.-t missaannik missingersuuteqartarput, ukiunili makkunani pisortat aningaasaqarnerisa tatisimaneqarneranni taamatut aningaasaqarnerup attatiinnarneqarsinnaanera pillugu nunat ilaannit apeqquserneqartarpoq. Apeqqut taanna suli oqallisigineqarpoq, ilimanarluinnarporlu sapaatip akunnerata tulliani Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa missingersuutunik suliaqarnerminni tamanna eqqartussagaat.

Uagut tungitsinniit iluarisimaarluinnarparput, Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini Nunat Issittormiut suleqatigiinnerisa tulleriiaarinermi qaffatsinneqarnissaa pillugu ukiuni kingullerni annertuumik suliaqarsimanerup iluatsinneqarnera. Nunat avannarliit kimmut saniliisa suleqatigineqarnissaannut najoqqutassaqaarlutik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi maanna inissipput. Tassa nunani avannarlerni suliniutinut Nunavut, Nunavik, Labrador aamma New Foundland maanna ilanngussinnaanngorpagut, suleqatiginissaallu qilanaarilluarparput. Naalakkersuisut isumaqarput, ilaatigut ukiuni aggersuni ilinniartitaanermut inuussutissarsiornermullu tamanna annertuumik sunniuteqassasoq, tassungalugu Atlantikup avannaani Suleqatigiiffimmi (NORA) sulinerput sakkuussasoq pingaarutilik.

Maannakkorpiat 2012-imi suliniutissat marluk ingerlanneqarput, taakkunani kimmut sanilivut ilaatinneqassapput. Siullermik kommuninik iluarsaaqqinnerup malitseqartinneqarnissaa pillugu upernaakkut pilersaarutaasumik ataatsimiinnissamut atatillugu, nunani issittuni illoqarfinnik ineriartortitsinissaq pillugu nunat tamalaat ataatsimiissapput. Ataatsimiinnissaaq NORDREGIO-p Naalakkersuisut suleqatigalugit aaqqissuutissavaa, Nunanilu Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa

aningsaliiffigissavaat.

Aamma aappaagu februaarimi Nunat Avannarliit isumasioqatigiinnissaanni ilinniartitaaneq qitiutillugu sammeneqassaaq. Pingaartumik nunanit avannarlernit nunanilu tamalaanit peqataasunit ilanngussat ikiorsiullugit innuttaasut qaffasissumik ilinniagaqarnissaat pilersinniarlugu isumassarsiat periarfissallu erseqqissarniapavut, taamaaliornikkut nunami tamanut iluaqutaasussamik nunap isumalluutai atorsinnaanngussavagut.

Siorna Reykjavikimi Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinnissaat aallartitsinnagu nunaqqativut Reykjavikip eqqaani najugallit kalaallit aallartitaannit ataatsimeeqatigineqarput. Sapaatip akunnerata tulliani Københavnimi ataatsimiinnissamut atatillugu Kalaallit Illuani Løvstrædemittumi arfininngornikkut ualikkut pisussamik aamma taama aqqissuussivugut, neriuutigaaralu peqataasut tamarmik – Inatsisartut Naalakkersuisullu peqataassasut, nunanilu avannarlerni suleqatigiinnermi peqataanertik pillugu oqaluttuarlutik.

Taamatut oqaaseqarlunga nassuiaatip oqaluuserineqarnissaa qilanaarivara.